

«موللانصرالدين» ادبی مکتبی و کاریکاتور سنتی

ایسلام آغایینون

کوچونون: فرامرز شهبازی

۲۰- نجی عصرین اوللرینده ایجتیماعی کسکین لشن ضیددیت لری تکجه ادبی فیکیره دئییل، اینجه صنتین باشقا نوولرینده ده تنقیدی رئالیست اؤسلوبو گؤجلندیردی. «موللانصرالدين» مجلله سی نشره باشلادیغی زامان طنز کاریکاتورون دا یارانماسی و اجیب مسله کیمی قارشیدا دوردو. همین و اجیب مسله نین حللینده «موللانصرالدين»-ین مؤدیرو ج.محمد قولوزاده بؤیوک چتین لیک لرله اؤزلشدی . خوصوصیله مجلله نین آذربایجان ایجتیماعی مؤحیطیندن کنار یئترده نشره باشلاماسی و میلی رسام کادرلاری نین اولماماسی چتین لیک لری داها دا آرتیردی . لاکین «موللانصرالدين» مؤدیری نین آختاریش لاری* ثمره سیز قالمادی . هله ۱۹۰۶ - نجی ایلین ایلک نومره لریندن «موللانصرالدين» ایکی پشه کار خاریجی رسام - «وشمرلینق» و «آ.روتر» ، یئرلی رساملاردان عظیم عظیم زاده ، آز سؤنرا خلیل مؤسایینو و ا.ایبراهیم وون جلب اندیلدی. و .شمرلینق و آ.روتر آذربایجان خالق نین میلی عادت عنعنه لرینه و دیلینه بلد اولمادیقلاری اؤچون مجلله نین ایدیتا - بدعی مضمونونو درک ائتمکده چتین لیک لرله اؤزلشدیلر. مجلله نین فعالیتی نین ایلک ایلرینده ج. محمد قولوزاده تکجه متن لرین دئییل، همده رسم لرین ایدیتا و بدعی مؤباریزه سیماسینی مؤعین لشدیرملی اولدو.

«موللانصرالدين»-ین متن لرده تبلیغ ائتدینی صینغی آیری - سئچکی لیک، اینقیلابا چاغیریش، میلی ایسارته نیفرت، شرق خالق لاری نین آزادلیق مؤباریزه سینه رغبت ، دونیا ایمپیریا لیزمی نین ایفشاسی، فئودال حیات طرزینین تنقیدی، قادین آزادلیغینین تبلیغی کیمی مؤعاصیر مؤوضولار رسم لرده ده ایشیق لاندیردی. ج.محمد قولوزاده و اونون قلم سیلاح داشلاری نین ایجتیماعی - سیناسی مقاله لر، شعر و نثرده ایستیفاده ائتدیکلری بدعی واسیطه لر تدریج له رسم لرده ده اؤز عکسینی تاپماغا باشلادی.

آذربایجان سنت شؤناسلیغیندا ج . محمد قولوزاده نین «موللانصرالدين» رساملارینا گؤسترینی قووتلی تاثیر و ایستقامت باره ده ، دنمک اولار کی ، اکثر تدقیقاتچیلار بحث

انتیمیشلر. سنت شوناس ک. کریموؤن یازیر: «بو رساملارین (شمرلیتیق و روتشر نظرده توتولور - ای.آ) اینجه صستیبه موللانصرالدین چیلرین، بیرینجی نوؤبده ج. محمد قولوزاده نین دمؤکراتیک ایدیتالاری رهبرلیک ائدیر و ایستیقامت وئریردی. ج. محمد قولوزاده اکثر حاللاردا شکل لرین مضمونونو اؤز وئریر، تیپیک صورتلر و حادیه لر سئچمکده، اؤنلاری دوغرو و ایناندیرمچی تصویر ائتمکده رساملارا بیلاواسیطه کؤمک ائدیردی. دیگر سنت شوناس مؤرسل نجف اؤن یازیر:

«شکیل لرین و کاریکاتورلارین مؤوضوسونو، تیپ لرین حرکتینی ج. محمد قولوزاده اؤز (و یا اونون یاخشین امکداشلاریندان بیر) مؤعتن ائتمیشدیر. میرزه جلیل تیفلیسده اولمادیغی زامانلاردا بنله ... رساملارا اؤزؤنؤن دئدی کیمی، شکل دؤزدلیب گؤندریردی.»

«موللانصرالدین» رساملاری نئین یارانماسیندا ۱۰ - جی عصیر اینقلابی رئالیست ادبیاتین رولو بارده کی آذربایجان سنت شوناسلاری نئین ملاحظه لری تأسؤف کی، اینکیشاف ائدیرلمه میشدی. حال بو کی مجلله نین متن لرینده تبلیغ ائتدی ایدیتالار، بعضن عشیتی بدیعی تصویر اوصوللاری رسملرده اؤز عکسینی تاپمیش، نتیجه ده ۱۰ - جی عصیر آذربایجان اینقلابی کاریکاتور سنتی نین بدیعی - ایدیتا ایستیقامت مؤعتن لشمیشدیر. گؤلؤش واسیطه لریندن ایستیفاده، طنز تیپیک لشدیرمه کیمی بدیعی واسیطه لر باخیمیندان مجلله نین متن لرله رسملری آراسیندا شیخ باغلی لئق اولموشدور.

«موللانصرالدین» ده سؤز صستی ایله رسم صستی نین بیر سئیرا علاقه شکل لری واردیر کی، بونلاری آشاغیدا کی شکل ده قروپلاشدیرماق مؤمکؤندور.

۱- آیری - آیری مؤشخص متن لرین آیری - آیری مؤشخص رسملره تصویره چکیللمه سی؛

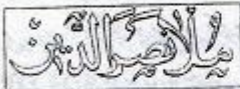
۲- مجلله نین متن لرینده ایشیق لاندیران آیری - آیری مسئله لرین سربست رسملرده اینکیشافی؛

۳- «موللانصرالدین» - نین ایدیتا - مؤوضو مسئله لرین داخیل اولان، لاکین متن لرده اؤز عکسینی نیسبتن آز تاپان مؤوضولارین رسملرده ایشلنمه سی.

۴- مجلله ده مۆشخص رسم لىردە تصویریە چككمك داها گشنىش یشر توتور. تصویریلىشدىریمك متن لىردە فۆئولان فیکیرلىرى عىئانى لىشدىریر، اؤخوجویا داها گۆجلۆ تائیر گۆستیریر. بئله كى ، اول مجلله نین متن لىرى یازیلیر، سونرا رساملار همین متن لىر اساسیندا رسملر چكیرلر.

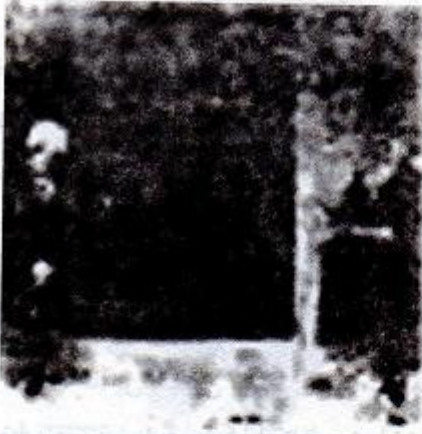
۵- «موللانصرالدىن» ده كى مۆصۆر سچیتىلى رسم لىرىن اكثريتتى ج.محمد قولوزاده نین و م.ع.صاییرین یارادىچى لىغى ايله باغلىدیر.

اگر ج. محمد قولوزاده نین «سيزى دىئیب گلمیشم ...» سۆزلىرى ايله باشلانان فیلته تۆن لاردا كۆهنه دۆنیانین ایجتىماعى حیاتدان تجرید اولان، عۆمرونى، گۆنۆنۆ درویش ناغلى ناسقولاق آسماغا، ایت بوغوشدورماغا، قۇچ دۆيۆشدۆرمه يه، حمام لاردا ياتماغا صرف ائىدن تىپ لىرىن ایجتىماعى فاجيعه سینه گۆلۆرۆسه، رسام شمىرلىق -ین تصویریلىنده عىشنى مسله بيزى دۆشۆندۆرۆر. رسام كۆهنه لىتىن رمزى كىمى بىر دسته آدمى ئاتمیش حالدا تصویری ائتمكله ج. محمد قولوزاده نین باشلىچا مقصدىنى - ياتانلارین، ایجتىماعى حیاتدان خبرسىز اولانلارین گۆلۆنچ وضیئتىنى گۆسترمیشدیر.

«موللانصرالدىن» ده م.ع.صاییر شئعرینه چكیلمیش تصویریلىر سىلسیله تشكىل ائىدیر. صاییرین طنزلىرى دۆرۆن سىئاسى - ایجتىماعى مسله لىرى ايله سىخ باغلى اولدوغونا گۆره ج. محمد قولوزاده بو مۆوضوعدا «موللانصرالدىن» -ین رساملارینا تىز - تىز كارىكاتۆرلار چكدىریردى.

م.ع.صاییرین طنزلىرى هله ۱۹۰۶ نجى ایلدن «موللانصرالدىن» رساملارى شمىرلىق و رۆتر طرفیندن رسم لىردە عىئانى لىشدىریلیر. رساملار بۆيۆك طنز شاعیرین ایدە ئالارمیش كۆتله لره جاتدیریلماستىندا خىئلى امك صرف ائتمیشلر.

م. ع. صابیرین «قم یتمه» ردیفلی
شعری «موللانصرالدین» مجله سینین ۱۹۰۶ -
نجی ایلین ۹- جو نۆمره سینده درج اندیلیب .
میرزه جلیل متن ایله رسمین واحید بدیعی
عاطیفی تاثیره ناییل اولماسی اۆچۆن مؤؤفقیتلی
ترتیبات ایشی آپارمیشدیر . بئله کی ، مجله نین
ایلک صحیفه سینده کیرمیزی رنگلی زمینه ده
صابیرین شعری درج اندیلیمیش ، شعرین آلت
و اؤست طرفلرینده ایسه شعرلینق-ین متنه
مووافق چکدینی رسم وئریلمیشدیر.

مؤدریک موللانصرالدین قم دریاستینا
باتمیش کندلیته صابیرین همین درج اندیلیمیش
شعری اؤخوماسی معنالی و تاثیرلی
چؤنمیشدیر .

«موللانصرالدین» نین متن لری اساسیندا چکیلمیش رسملر هئچده همیشه متن لری
مضمونو ایله اویغون گلمیردی. بعضن «موللانصرالدین» نین تصویرلری متنسی عیانی لشدیرمک
وظیفه سیندن کنارا چؤنخاراق بیر بدیعی اوصول کیمی متن لرده دئییلمه سی مؤمکۆن اولماشان
مطلب لری آچیردی.

«موللانصرالدین» ین ایکینجی قیسمی رسملری، یوخاریدا قشید ائتدینیمیز کیمی، اونون متن لرینده کی آیری - آیری مسله لرله عومومی شکل ده باغلانیر . میرزه جلیل زامان کئدیکجه، واختی ایله حاققیندا دانیشیلیمیش، لاکین یشنه ده اوز اهمیتیسی ساخلامیش مسله لرده بحث آچماق ایسترکن یشک نسیق لیکدن قاچماق اؤچون، مطلبی سؤز صتی ایله دنشیل، رسم صتی ایله دنمه تی، مصلحت بیلیردی. مثلن، مجلله نین ۱۹۰۶ - نجی ایلین ۱- جی نومره سینده قوچ دؤیوشونو تصویر ائدن کاریکاتور ۱- جی نومره ده کی «تیفلیس، ۷ آپرئل» فیلیه تون داکئی احوالاتین قرافیک دیلینده تکراری ایدی .

مجلله نین عشینی مسله لری هم متن، هم رسم لرده ایشتیق لاندیرماسی اونون ایدینا موباریزه سی نین بدیعی شکل لریندن بیری ایدی.

۱۰ - نجی عصیر آذربایجان رئالیست قرافیک صتی نین ان یاخشئ نؤمونه لری مجلله نین مۆستقیل ایشله نیلمیش رسم اثرلرینده اؤز عکسینی تاپمیشدیر. بورادا بدیعی آختاریش لاپ چوخ گؤجلؤدؤر، ایجتیماعی حیاتین مۆختلیف مسله لرینی عکس ائتدیرمک باخیمیندان بو بدیعی صورتلر داها یتتگین دیر. تیبیک لشدیرمه و عومومی لشدیرمه، احوال- روحیتیه نی سحیته لندیرمه و ساییر. تاثیر واسیطه لری همین رسملری بدیعی اثرلرله داها چوخ باغلائییب دئ. مثلن، ۱۰ نجی عصیر رئالیست آذربایجان قرافیک صتی نین بانسی ع. عظیم زاده نین ایلك رسم لرله «موللانصرالدین» ین ایلك مضمونلا باغلی بدیعی اثرلری آراسیندا شیخ ایدینا - بدیعی علاقه لر واردیر. «ع. عظیم زاده» نین رسم لری میلی آذربایجان قرافیک صتی نین تشککولونو اؤزونده عکس ائتدیریردی. رسامین «میللتی - بیچاره نین دردینی چکمکدن اریشیب چؤپه دؤندؤم ...»

(۱۹۰۶ نجسی ایمل ۴- جو نومره) آدلانان
 کاریکاتوروندا ایستشارچی صنیف‌لرین زحمتکش
 خالقا اولان لاقشیدلینی گولوش هدفینه چتوریلیمیشدیر
 معلوم اولدوغو کیمی، ۱۰ عصرین اوللرینده بورژوا
 جمعیتینده خالقا، وطنه لاقشیدلیک بیر بلا ایدی.
 یالانچی وطن پرورلیک میللت باشچی‌لارین دیل
 ازیری اولموشدو. تصادوفی دنییل کسی، بویوک خالق
 شاعیری مع‌صاییر «موللانصرالدین» ده کی «میللت
 نجه تاراج اولور اولسون، نه ایشیم وار» طنزی‌ده
 محض همین مسله‌یه حصر اتمیشدیر .

«موللانصرالدین» دؤورون ان مؤختلیف ایجتیماعی مسله‌لرینه تۇخونوردو. بونا گؤره‌ده
 اؤزونون آز ساوادلی اؤخوجولارینا مۆرکب حادیه‌لری داها بیغجام و داها آیدین شکیل‌لرده
 باشا سالماق اؤچون دایم بدیعی یوللار آختاریردی. مثلن، تزار رئژی‌می‌نین خالقلار آراسیندا
 توره‌تدینی میلی قشیرغینین «موللانصرالدین» طرفیندن نجه اوستالیقلا تصویر و تنقید
 اندیلمه‌سی دایمن دیقت مرکزینده اولموشدور.

«موللانصرالدین»-ین متن‌لری ایله رسم‌لرینین ایدینا علاقه‌لری اونون ۱۹۰۶-۱۹۱۱نجی
 ایللر ایران مشروطه حرکاتینا حصر ائتدینی اثرلرینده خصوصیه قیاریق دیر. مثلن، «ع.
 غمگسار»ین «گلدی یشنه رحیم‌خان ایرانا، بارک آلاه!» - میصراسی ایله باشلانان طنزی
 («موللانصرالدین»، ۱۹۱۰، ن ۴۱) روتترین همین مؤوضوعدا چکدینی کاریکاتور ایله سسله‌شیر.
 «ع. غمگسار»ین طنزینده ایران اینقلاب‌نین قدار دوشمن‌لریندن رحیم‌خانین ایکسی
 اوزلۆ سیماسی تصویر اولونور. اونون مشروطه اینقلاب‌نین قوت‌لندینی گونلرده اولکه‌دن
 قاجیب روس تزارا سیغیندیغینی، ایرتیجا باش قالدیردیغی گونلرده ایسه یشنی‌دن ایرانا قان
 توکمه‌یه قایتدیغینی شاعیر بئله سچیته‌لندیریر:

گلدی یشنه رحیم خان ایرانا، بارک آلاہ!
چیشخدی عجب ایگید تک مشیدانا، بارک آلاہ!
چون گوردو باش پوزغونلوق اولموش بو قوزومه پیشه
اشتمیش جماعت عادت قان تۆکمه یه همیشه
ایشده بو ظالم ایستر وورسون دوباره تیشه
عالم بوتون بویانسین آل فانه، بارک آلاہ!
«موللانصرالدین»- یسن نوؤتی نؤمره سینده
«غمگسار» یسن تصویر ائتدی بی تیبین روتشر طرفیندن
چکیلیمیش گشرچک صورتی واردیر، شاعیر بو نو طنز دلیپنده
«گلدی یشنه رحیم خان ایرانا، بارک آلاہ» میصراسی ایله
خبر و تریر - روتشرین چکدیی کاریکاتوردا همین تیب یول
چامادانی ایله تصویر ائدیلمیشدیر. «ع. غمگسار» جلدلاد رحیم
خانین یشنی دن ایرانا قایشتماسینا ایستیهزا ائدیر.

رسام ایسه شئعردہ «قهرمان» کیمی تقدیم اولونان تیبی مؤطیع و عاجیز وضعیستده
تصویر ائدیر. سؤل طرفده کی الین رحیم خان «گل - گل» - دنسیه ایشاره ائتدی بی، ساغ
طرفده ایسه اونو مؤحکم بیر یومروغون هدله دیتی تصویر ائدیلمیشدیر. بونونلا رسام
اولکده ایکی جبهه نین - ایرتیجا طرفدارلاری ایله مؤترقی قوه لرین اوز - اوزه دا باندیغینی
گوئترمک ایسته میشدیر.

هم متن ده و هم ده رسمده عشیتی مؤوضونون ایشیق لاندیر یلماسینی قادن آزادلیغی
مسله سینده حصر اولونموش اثرلرده ده گوئرمک اولار. مثلن، ج. محمد قولوزاده نین «کشچن
گونلر» «حلال»، «نیشانلی بیر قشیز» و «قانلی فاجیعه» فیلیته تون لاریندا قادن آزادلیغی
مسله سینین مؤختلیف جهت لری ایشیق لاندیر یلمیشیر.

«موللانصرالدین»- یسن اوچونجو رسملری میللی آذربایجان حیاتسی نین سجیته وی
مسله لریندن کنارا چیشخاراق بشین الخالق سیئاسی - ایجتیماعی حادثه لری ایحاطه ائدیر.
بشین الخالق حادثه لرین رسم لرده عکس ائتدیر یلمه سی تصادوفی دئیلدی. طنز اوسلوبونون
طلب لرینه مووافیق اولاراق آرتیق ییغجاملیق یاراتماق مقصدی ایله مجلله نین رسم لرینده
شرطی ایشاره لردن، رمز لردن و تمثیل لردن گشنیش ایستیفاده ائدیلمیشدی.

«موللانصرالدين»- ده دۇنيا ايڭپيرئاليزمى نىن ايفشاسى مؤوضوسو اساس يىثرلردن بىرىنى توتور. مثلن، مجلله نىن هله ۱۹۰۶ - نجى ايلين ايکينجى نۆمره سينده شمىرلىق طرفيندن چكىلميش بىر كارىكاتۇردا شىر (اينگىليس)، جانانوار (فرانسا)، آغ آينى (تزار روسيەسى)، پلنگ (آلمان) و تۆلكۆنۆن (ايسپانيا) قويون تيمثالينده وئىرلىمىش مراكىشى پارچالادىغى تصوير ائدىلميشدير. ايران، افغانىستان، هابشه آفريكا و بالكان اولكهلىرى اۆستۆنده اينگىليس، آلمان، فرانسا، تزار روسيئاسى و باشقا ايڭپيرئاليسست دۆولتلىرى آراسيندا گىشدن چكىشمه لىر «موللانصرالدين» طرفيندن ماراقلى تمثيل تصويرلرده عكس اولونوردو.

«موللانصرالدين» ين همين رسم لىرىنده سۆز صىتى ايستىقامت وئىرىجى رولا مالىك دىر. بورادا «رسم آلتى» و «رسم اۆستۆ» يازىلار دىققىسى داها چۆخ جلب ائدىر. مثلن، ع. عظيم زاده نىن بىر كارىكاتۇرۇندا (۱۹۰۶ - نجى ايل ۱۱ - نجى نۆمره) تزار روسيە سى نىن باش وئىرى وئىتتىن ياخشىن شرق اولكهلىرىنه سيلاح ساتماق سيئاستى ايفشا ائدىلىر. معلومدور كى، مسله نىن مۆستقىم شكىلده عكس ائدىرىلمه سينه تزار حۆكۆمى نىن سانسۆرۆ يۆل وئىرمىدى. وضعيتدن چىخماق اۆچۆن مجلله ده چيىتىنده ايچى سيلاحلا دولو خورجون اولان بىر كىشى نىن تصويرى آلتىندا «جناب و» سۆزلىرى يازىلمىشدير. رسمين معناسىنى ۱- جى صحيفه ده وئىرلىمىش تىلئىتىرام آچىر: «تبرىز - قراف وئىته اۆرۇپادان هيندىستان يۆلو ايله تهراندا گنده جكدىر. معلوم اولدوغونا گۆره ايران وئىرى - دربارى ايله بىر نچه لازىملى سۆزلىر دايشا-جاقلار. بئله اولسا، مىللت و دۆولتىن سعادتى دىر».

آيرى - آيرىقىدا «ضررسىز» گۆرۆنن تصوير و يازى عۆمومى ليكده درين معنايا، كسكىن ايفشا ائدىجى قۆوه يه مالىك دىر.

رۆتيرىن رسم لىرى نىن بىرىنده ۱۰- نجى عصيرىن اوللىرىنده آلمانىن تۆركىشه ايله اولان «دۆستلوق»- وندان دانئىشلىير. رسم ده قالىن بىر مشه نىن قارانلىغىندا واهيمه ايچرىسىنده قىشقىران اوشاق جۆته لى كىشى نىن تصويرى گۆرۆنۆر. همين تصويرين يانيندا بارماقلارنى ايله قولقلارنى نى تىخامىش بىر آلمان عسگرى نىن شكىلى ده وئىرلىمىش دىر. رسمين معناسىنى قۇرخو ايچرىسىنده قىشقىران كىشى نىن: «ويله نلم ا هاراداسان؟» و بونا جاواب اولاراق عسگرين: «منىم

قولاغئیم کاردیر» سوزلری آچئیر. دؤورون مۆزکب سیئاسی حادیشه سی نین ایفشاسئینا چئوریلیمیش رسمین ایدینا- بدیعی معناسئینی ئیئنه ده سؤز صئتی موعئین لشدیریر.

«موللانصرالدین» آذربایجان کاریکاتورونون سونراکی ایللرده داها گؤجلؤ شکیلده تأثیر

گؤستریر. بو دؤورده ع. عظیمزاده نین رئالیست قرافیک صئتی اؤز فورمونو تأثیر. اؤ، «موللانصرالدین» نین عنعنه وی ایدینلارئینی بو ایللرده کامیل بیر صئتکارلیقلا عکس ائتدیریر. اؤنون «هؤپ-هؤپ نامه» نین ۱۹۱۱-۱۹۱۴ جی ایللر نئرینه چکدیشی کاریکاتورلاری بو فیکری ئوبوت ائدیر. بو دؤورده «ع. عظیمزاده» آذربایجان رئالیست ادیبئتاتئ نئین اینقلابئ عنعنه لرئ نین آردئینجا گئدرک شمعلیق و روتئترین کاریکاتورلاری ئین مۇوضولارئینی ئیئنی دن ایشله مە تە باشلا ئیئر. «موللانصرالدین» رسم لرنده ظاهیرن تصویر ائدیلمیش تیپلر و حادیشه لر ع. عظیمزاده نین فئیرچاسئ ایله جانا گلیر، نفس آئیر، ایجتیماعی مۇحیطه تأثیر گؤسترن قووه تە چئوریلیر.

عظیم عظیمزاده

۱۰- نجی عصیر آذربایجان کاریکاتور صئتی نین اینکیشاف یؤلونو «ع. عظیمزاده» نین

ئارادئیجئلیغئ تیمئالئیندا دا گؤرمک اولار. رسامئین ۱۹۰۶ - جی ایلده چکدیشی «میللت-ی

بیچاره» نین دردینی چکمکدن ارئیشیب چؤپه دؤندؤم...» رسمینده کی بدیعی صورتین ۱۹۱۵ -

جی ایلده «صاحب کار» آدلئ ایله ئیئنی دن ایشله مە سی بونا پارلاق میئال دئیر.

۲۰- نجی عصیر آذربایجان تنقیدی قرافیک صستی
نین نه جور یارانیدیغی نی و تکمیل لشدیشینی ایران
حؤکمداری محمد علی شاه حصر اندیلیمیش
کاریکاتورلارین موقائیسه سینده ده گؤرمک مۆمکۆندۆر.
«موللانصرالدین» ده شعرلینق و روتشر محمد علی شاه
نچه- نچه کاریکاتور حصر اتسه لرده، آذربایجان
رساله یغیندا اونون ان کامل طنز صورتینی «ع.عظیم زاده»
(۱۹۱۵ - جی ایل، «مزه لی» مجله سی) یارانمیشدیر. البته،
«ع.عظیم زاده» نین «محمد علی شاه» اثری ایستر ایدیتا،
ایستر سه ده بدیعی تصویر اصوللاری ایله بۆتۆک صابیرین
محمد علی شاه حصر انتدیشی طنز اثرلریندن قشیدا
آلیردی.

بۆتۆن یوخاریدا دئییلن لر اساسیندا دنمک اولار:
«موللانصرالدین» - نین ۱۰ - جی عصیر آذربایجان رئالیست تصویر صستی نین
تشککۆلۆنده حل اندیجی رۆلۆ اولدو.
بو حادیثه اوزۆنۆ داها مۆشخص حالدا آشاغیشدا کئی شکیلده گؤستریدی:
«اولتن - «موللانصرالدین» تصویر صستین مضمونونو مۆعین لشدیردی. اونا مۆوضوعولار
وئردی و ایدیتا - بدیعی جهتدن ایستیقامت لندیردی. ایجتیماعی گئرجک لیشین باشلی جا
جهت لرینی اۆزه چیخارماقدا اونا کۆمک لیک گؤستریدی.
ایکینجی طرفدن - تصویر صستی ادبی فیکرین شعر، نثر و ایجتیماعی - سیئامی
مقاله لر کیمی ساحه لری ایله آپاقلاشماغا مجبور ائتدی. تصویر صستین اؤسلوب جهتدن
رئالیست ایستیقامت ده مۆعین لشمه سینده مۆهۆم رۆل اوتنادی.
نهایت ژورنالین عۆمومی ایدیتا - بدیعی مۆوقعی نین یئتکین لیشی ۱۰ - نجی عصیر
آذربایجان تصویر صستی نی سئیر چیلیکدن، تصویرچی لیکدن اوزاقلاندیریب، اؤنو یۆکسک
بدیعی عۆمومی لشدیرمه خۆصوصیت لری ایله زنگین لشدیردی.